

МОГАТ ЛИ МАЛКИТЕ СТЬПКИ ДА ДОВЕДАТ ДО „БАЛКАНСКО ЧУДО“?

ПРОФ. ИНГРИД ШИКОВА

Това, което се случва след Втората световна война в Западната част на Европа е определяно от някои изследователи като „Европейското чудо“. В основата на това „европейско чудо“ – обединяването на страни, които довчера са воювали помежду си, са претворени няколко идеи: най-важната от тях е идеята за помирието след двете войни. Нека не се заблуждаваме, това не означава изчезване на противоречията и конфликтите. Промяната е в средството за тяхното решаване – диалог вместо война. Другите основополагащи идеи са демокрацията, пазарната икономика, сътрудничеството и

солидарността между страните, които участват в европейския проект. Или както обобщава Жак Делор, създаването на Европейската икономическа общност произтича от три жизнени нужди: мир, икономическо развитие и оцеляване. Бил е необходим голям кураж, за да се превъзмогнат чувствата и желанията за отмъщение у хората в страните победителки, да се прояви разбиране към манталитета на победените и да се води борба с всички предразсъдъци, настанили се през векове на европейски конфликти. Конрад Аденауер го синтезира така: „Единството на Европа беше мечта на малцина. То стана надежда за

„Жан Моне“ Център за високи постижения в изследването на европеизацията на държавите от Югоизточна Европа

Jean Monnet Center of Excellence for Teaching and Research on the Europeanization of the Countries of South-Eastern Europe

мнозина. Днес то е необходимост за всички нас.“

Напомням тези известни факти, защото биха могли да послужат за разсъждения относно страните от Западните Балкани и тяхната европейска интеграция. Пред тях стои същата необходимост от помирение и изграждане на взаимно доверие и сътрудничество. И те имат нужда от същата смелост и разум, за да превъзможат противоречията, предразсъдъците и историческите наслоения в този сложен регион на Европа. В този контекст, по-близките отношения на Европейския съюз със страните от Западните Балкани са от решаващо значение не само за тяхното собствено бъдеще, но и за бъдещето на Европа. За да могат тези страни да се радват на стабилност и развитие, за да продължат демократичните и икономическите реформи, вратата към Европейския съюз трябва да бъде отворена, а не открената. Кога ще влязат през отворената врата ще зависи от

готовността на всяка страна за помирение, от извършването на необходимите реформи и от подготовката ѝ да „понесе“ членството в Европейския съюз. В този нелек процес, действията на Европейския съюз трябва да се основават на три основни стълба: предсказуемост, доверие, спазване на обещанията. Това означава поставянето на „строга, но справедлива“ условност, както и нагласата, че всички участници в този процес ще са си свършили напълно работата, когато страните от Западните Балкани станат част от Европейския съюз.

Ясно е, обаче, че това не може да се случи незабавно или в съвсем близко бъдеще, но междуременно е възможно да бъдат направени стъпки, които макар и на пръв поглед да изглеждат незначителни в сравнение с гигантската задача за пълноправно членство, биха допринесли за нейното постигане. В този смисъл интензифицирането на образователните и културните връзки със страните от Западните

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Програма „Еразъм +“ на Европейския съюз.

Балкани могат да изиграят важна роля за помирието в региона. От друга страна, поставянето на интеграцията на страните от Западните Балкани като приоритет на българското ротационно председателство на Съвета на Европейския съюз изисква да се отговори адекватно на очакванията на гражданите на съседните страни. По-долу ще бъде направено едно предложение за български принос за сближаване на хората от балканския регион.

Една от важните предпоставки за успешно членство в Европейския съюз е създаването на така наречения административен капацитет. Казано по друг начин, трябва да има достатъчен брой специалисти, които да са способни да изпълняват задачите и отговорностите, произтичащи от членството. В резултат от

проведено изследване¹ относно подготовката на специалисти в областта на европейската интеграция беше направен изводът, че университетите от Западните Балкани, както и българските университети, имат много активни контакти със западноевропейските университети, но сътрудничеството помежду им е твърде вяло или изобщо липсва. Именно тук трябва да бъдат потърсени и оползотворени всички възможности за активизиране на контактите и осъществяване на сътрудничество, което да съдейства не само за качествено образование, но и за взаимно опознаване, постигане на разбирателство, толерантност и уважение в един труден регион.²

Една от тези подходящи, но неоползотворени възможности ни посочва отново опитът на европейското обединение

¹ Атанасов, Вл., Шикова, И. и др. Европеистика и европейски ценностни нагласи, изд. „Дамян Яков“, 2013

² В тази насока работи създаденият в катедра Европеистика на Софийския университет „Жан Моне“ Център за високи постижения с фокус върху европеизацията на страните от Югоизточна Европа.

„Жан Моне“ Център за високи постижения в изследването на европеизацията на държавите от Югоизточна Европа

Jean Monnet Center of Excellence for Teaching and Research on the Europeanization of the Countries of South-Eastern Europe

след Втората световна война. Още преди да бъде създадена първата Европейска общност за въглища и стомана е създаден Колежът на Европа. Идеята възниква по време на конгреса на Европейското движение в Хага през 1948 г. Колежът на Европа е основан през 1949 г. от водещи европейски личности, като Салвадор де Мадариага, Пол Анри Спаак, Алчиде ди Гаспери, Уинстън Чърчил. Амбициозни граждани и местни лидери на белгийския град Брюж успяват да спечелят привърженици за разполагането на Колежа на Европа в Брюж. Негов филиал в Натолин – Полша, е създаден през 1993 г. със съдействието на Европейската комисия и правителството на Полша. Филиалът в Полша има първоначално за задача да се фокусира върху подготовката на страните от Централна и Източна Европа за членство в ЕС. Моделът на Колежа се основава на идеята да се даде възможност на младежи от различни и доскоро враждуващи помежду си държави да живеят и да се обучават заедно. Смисълът на

този модел се е запазил до днес - 68 годишното му съществуване доказва недвусмислено неговия успех. Колежът е една от най-престижните и уважавани образователни институции за подготовка на експерти в сферата на европейската интеграция, не само защото предоставя съвременни задълбочени знания, конкретни практически умения, висока езикова култура, богата социална практика, но и заради създаването на общностен дух и съпричастност.

Характерна особеност на Колежа на Европа е, че той е истински международен микрокосмос. Животът на студентите в Колежа е важен компонент на самото обучение. Студентите живеят заедно, работят активно в екипи и имат възможност да обменят опит и идеи – както в рамките на процеса на обучение, така и в студентския живот, протичащ в културно разнообразие. Това им помага впоследствие да се адаптират много бързо към работа в международна

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Програма „Еразъм +“ на Европейския съюз.

„Жан Моне“ Център за високи постижения в изследването на европеизацията на държавите от Югоизточна Европа

Jean Monnet Center of Excellence for Teaching and Research on the Europeanization of the Countries of South-Eastern Europe

мултикултурна среда. Провеждането на неформални студентски дискусии по интересни теми, спортните състезания, съвместните пътувания и културните събития допринасят много за създаването на общия дух на студентите в Колежа – дух на толерантност, взаимно разбиране и приемане на различията, на дълготрайни професионални и лични приятелства, който е наричан „духът на Брюж“.

Идеята за създаване на филиал на Колежа на Европа в България не е нова, но не е осъществена поради недостатъчен интерес и ангажираност на политическо ниво (за разлика от Полша). Тази идея има смисъл и би била част от «Балканското чудо» – в Колежа да учат и живеят заедно млади хора от целия регион независимо от етническата си принадлежност и фамилната си история. Те биха имали възможност да провеждат своето обучение заедно със свои колеги от настоящите държави членки на ЕС или съседни на ЕС страни, каквато е практиката в

Брюж и Натолин. Новият филиал на Колежа би бил основа не само за подготовка на специалисти, способни да се справят с предизвикателствата през съвременна Европа, но и за преодоляване на предразсъдъци и вражди, за създаване на доверие и на европейски ценностни нагласи. «Духът на София» (или на някой друг български град, готов да приеме Колежа и младите хора от Балканите) може да стане част от «Балканското чудо», ако в България се намерят държавници, притежаващи далновидността на тези, които създадоха през 1949г. Колежа на Европа в Брюж. Дали?

9 октомври 2017г.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Програма „Еразъм +“ на Европейския съюз.